Verslag panelgesprek over armoede en de arbeidsmarkt op het Colloquium 'Tussen werk en werkelijkheid', 07/12/2010 te Antwerpen

Deelnemers:

- Fons Leroy (VDAB)
- Ann Vermorgen (ACV)
- Caroline Copers (ABVV)
- Frederic Vanhauwaert (Vlaams Netwerk)
- Bjorn Cuyt (UNIZO)
- Lodewijk De Witte (VOSEC)

Moderator: Guy Tegenbos

Verslag

De moderator vangt het gesprek aan met de vaststelling dat er een stijgende dualisering plaatsvindt op de arbeidsmarkt tegen een hoog tempo. De crisis heeft als gevolg dat het aantal jobs stijgt, maar niet voor iedereen: enkel de hogeropgeleiden plukken hier de vruchten van, terwijl verschillende kansengroepen (zoals allochtonen, 50+ ers,…) en de jongeren hier in het nadeel zijn. Bovendien verdwijnen jobs in bepaalde sectoren, waardoor er een verhoogde fragmentering van de banen ontstaat. Dit wordt dan opgelost door de meesten van de ontslagen op brugpensioen te sturen, die we de toekomstige armen kunnen noemen. Hij vraagt zich af of dit beeld correct is en er effectief een dualisering op de arbeidsmarkt aan de gang is.

Caroline Copers bevestigt deze dualisering, maar stelt ook dat de problematiek door de moderator geschetst een opeenstapeling is van verschillende problemen die we ondervinden. Ook de werkende armen zijn een probleem. Ze stelt ook dat, in tegenstelling tot wat velen beweren, de crisis en de effecten ervan nog niet gedaan is.

Frederic Vanhauwaert verwijst naar de presentatie van Ides Nicaise die de wetenschappelijke verklaring heeft gegeven voor het feit dat hogere uitkeringen een oplossing kan bieden om de tewerkstelling te doen stijgen. Hiermee wordt wederom bevestigd dat een ander beleid nodig is, waarbij meer geïnvesteerd moet worden in W^2, in ménsen, met dus een veel bredere visie op activering dan vandaag het geval is. Iedereen voelt dit al geruime tijd aan.

Fons Leroy zegt dat de dualisering in heel de samenleving is toegenomen: ook in het onderwijs. Hij repliceert dat er wel een daling gaande is in de algemene werkloosheid. De stelling dat er een probleem heerst rond de jeugdwerkloosheid is niet correct. Er is eerder een probleem dat jongeren onder- of verkeerd gekwalificeerd zijn.

Guy Tegenbos stelt dat de laaggeschoolde en middengeschoolde jobs niet aangroeien, waardoor deze werknemers uit de arbeidsmarkt worden geduwd.

Fons Leroy benadrukt dat het onderscheid laaggeschoolde – hooggeschoolde jobs een te eenzijdig beeld is. Hij wijst erop dat er in de laag- en middengeschoolde jobs nog voldoende opportuniteiten mogelijk zijn, maar dat er momenteel te weinig beleid rond wordt gevoerd.

De moderator vraagt zich af waarom er in het interprofessionele overleg, dat momenteel gaande is, niet wordt gewerkt rond het tewerkstellen van de kansengroepen.

Bjorn Cuyt bevestigt dat er veel gedaan kan worden. De werkgevers willen de laagste inkomens iets doen stijgen. De brutolonen moeten gelijkgesteld worden aan de nettolonen om de laaggeschoolde functies te behouden. Hij wijst erop dat er voor elke hooggeschoolde job een lagergeschoolde ondersteunende job is. Hij stelt bovendien dat, gebaseerd op recentelijk onderzoek van Bea Cantillon, blijkt dat het optrekken van de minimuminkomens niet de enige oplossing blijkt: door deze maatregel alleen toe te passen zouden een aantal jobs uitgesloten worden.

Ann Vermorgen pleit voor het welvaartsvast maken van de uitkeringen. Het louter optrekken van de minimuminkomens is inderdaad niet voldoende. Ook de randvoorwaarden moeten verbeteren.

De moderator stelt vast dat Bjorn Cuyt wel pleit voor fiscale maatregelen voor de lage inkomens

Ann Vermorgen wijst erop dat er inzake fiscaliteit op federaal niveau niet veel mogelijkheden zijn.

Caroline Copers zegt dat het geen of-of-verhaal is, maar een en-en verhaal. In het Interprofessioneel Akkoord (IPA) pleit men voor een verhoging van de minimumlonen en voor de verhoging van de uitkeringen. Bovendien moeten de verschillende maatregelen gecombineerd worden met kwaliteitsmaatregelen rond jobs.

Bjorn Cuyt stelt dat het doel van de verschillende actoren hetzelfde is, maar dat de manier om het doel te bereiken verschilt. Men moet het globale plaatje bekijken.

Frederic Vanhauwaert vindt dat het debat bepaalde groepen overslaat, die ook vóór de crisis al ver van de arbeidsmarkt stonden. Men moet deze mensen competenties aanreiken. Momenteel gaat het debat enkel over de lagere middenklasse die slachtoffer van de crisis zijn.

Guy Tegenbos stelt dat blijkt uit de cijfers van Ides Nicaise dat een activerende arbeidsmarkt een verhoging van de werkende armen kan teweegbrengen

Caroline Copers stelt dat verschillende sociale partners verschillende visies van activering hebben (ze verwijst hierbij naar de verschillende theorieën van activering die ook bij Ides Nicaise aan bod kwamen). Als je mensen dwingt om precaire jobs op te nemen, dan creëer je working poor. Dit is niet de visie van het ABVV, maar het risico is er wel steeds om mensen in parttime werk te stimuleren (cfr het Nederlands Poldermodel). Ze verwijst ook naar Duitsland dat een enorme tewerkstelling kent, maar waar de mensen tegen zeer slechte voorwaarden moeten werken.

De moderator vraagt zich af of deze banen ook een opstapjob kunnen zijn voor vele mensen.

Caroline Copers weerlegt dit en vertelt dat deze jobs helemaal geen opstapjobs zijn, maar onderbetaalde jobs, waarvan men er drie of vier moet combineren om rond te kunnen komen.

Bjorn Cuyt zegt dat men mensen geen jobzekerheid wil geven, maar werkzekerheid. Dit past binnen het flexizekerheidsconcept: men moet mensen gedurende een langere periode werkzekerheid kunnen garanderen. Randvoorwaarden creëren om te kunnen werken zijn hierbij meer succesvol dan een verhoging van het minimumloon.

Guy Tegenbos vraagt zich af wat het ergste is: arm met of arm zonder werk?

Ann Vermorgen stelt dat werk belangrijk is, maar dat er een probleem is wanneer blijkt dat het werk dat je doet je arm maakt. De kwaliteit en de duurzaamheid van een job is enorm belangrijk. Ons activeringsbeleid is in de enge zin van het woord niet compatibel met mensen in armoede. Zij hebben immers een brede waaier van problemen, zij zijn bezig met overleven, en dit wordt niet erkend.

Guy Tegenbos vraagt zich af of we deze mensen wel moeten toeleiden naar de arbeidsmarkt.

Fons Leroy stelt dat jobs in de sociale economie geen duurzaam karakter hebben,. We moeten echter wel lessen trekken uit de verschillende vormen van kapitaal: cultureel, sociaal, … om duurzame inclusie te verwezenlijken. Men experimenteert momenteel om deze vormen te betrekken bij het actveringsbeleid. Dit is belangrijk voor mensen die ver van de arbeidsmarkt staan. Hij vraagt zich wel af of er vanuit de VDAB wel de juiste design is om dit te doen, misschien moet naar een structureel partnership gezocht worden met Samenlevingsopbouw om het sociale kapitaal naar boven te laten komen.

Guy Tegenbos vraagt of de sociale economie de sector is om deze taak te vervullen.

Lodewijk De Witte zegt dat de sociale economie zijn verantwoordelijkheid wil opnemen. De mensen worden in deze sector geheel genomen zoals ze zijn. Het debat over de doorstroming wordt echter telkens opnieuw gevoerd. De quota die hieromtrent worden opgelegd zijn geen goede zaak. Binnen de sociale economie kijkt men immers naar de ontwikkeling van een persoon, dat soms heel lang kan duren.

De moderator stelt dat blijkt dat de positieve gevoelens die de personen in de sociale economie verwerven, na een tijdje wegebben net omdat ze niet doorstromen: men blijft met alle anderen samen.

Lodewijk De Witte repliceert dat vele van deze doorstromers na een tijdje worden teruggeworpen uit de reguliere economie.

Bjorn Cuyt pleit hier voor een begeleiding van de werkgevers, die momenteel niet gebeurd. Zowel werknemer als werkgever moeten hierin begeleid worden.

Fons Leroy stelt dat we onze economie niet gaan redden door een doorstromingsbeleid. We moeten de reguliere arbeidsmarkt aanpassen. We moeten leren vanuit de sociale economie om de reguliere economie te stimuleren.

Frederic Vanhauwaert zegt dat er diversiteitsplannen genoeg zijn om de werkgevers attent te maken op mensen in armoede. Misschien moeten we een duidelijk streefcijfer koppelen aan incentives vanuit het beleid om de reguliere werkgevers aan te zetten om mensen in armoede aan te werven.

Ann Vermorgen wijst erop dat de drempel langs beide kanten hoog is (van vakbonden naar mensen in armoede en omgekeerd): de blik moet verruimd worden. We moeten ontdekken wat mensen nodig hebben. W^2 als integrale benadering kan niet in een keer verwezenlijkt worden.

Guy Tegenbos vraagt hoe we dit dan kunnen verwezenlijken.

Ann Vermorgen zegt dat men nog zoekende is.

Guy Tegenbos vraagt of er contacten zijn tussen de vakbonden en het Netwerk.

Ann Vermorgen bevestigt dit, maar voegt er aan toe dat dit lokaal niet altijd het geval is.

Caroline Copers vertelt dat in mei van dit jaar armoede het onderwerp was en dat men in samenwerking met het netwerk de blik omtrent armoede trachtte te verruimen.

Frederic Vanhauwaert zegt dat de dialoog met de vakbonden de laatste jaren is aangescherpt, maar dat er nog veel werk aan de winkel is. Ook in de sociale economie is een verschuiving merkbaar van het sociale naar het economische. De initiatieven worden onvoldoende gesubsidieerd, men heeft moeite om het hoofd boven water te houden.

Lodewijk De Witte zegt dat de sociale economie moet overleven.

Guy Tegenbos stelt dat het schandalig is dat er geen beleidsdaden omtrent de ongekwalificeerde uitstroom uit het onderwijs worden gesteld, en maakt gewag van de hoopgevende hervormingen in het onderwijs. Deze hervormingen moeten echter gedragen worden door alle actoren als ze willen slagen. Waarom wordt dit nergens vermeldt in de armoedeplannen?

Frederic Vanhauwaert bevestigt dat hier veel te weinig op is ingezet.

Guy Tegenbos vraagt zich af of de vakbonden actief participeren in de armoedeplannen?

Ann Vermorgen zegt dat dit niet het geval is en dat het een gemiste kans is van de Vlaamse Regering is. Er zitten hiaten in het VAPA omtrent cultuur en de ongekwalificeerde uitstroom en er is ook te weinig aandacht aan studiebegeleiding van jongeren uit kansarme gezinnen.

Caroline Copers stelt dat er een Vlaams Actieplan Armoede is, maar geen budget. Er wordt immers bespaard op het sociaal beleid in Vlaanderen.